

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE
PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

a articolului 23 alin.(2) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu
privire la Consiliul Superior al Magistraturii
(ridicarea imunității judecătorului)

(sesizările nr.31g/2017 și nr.55g/2017)

CHIȘINĂU

27 iunie 2017

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:
DI Tudor PANȚÎRU, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
Dna Victoria IFTODI,
DI Victor POPA,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *grefier*,

Având în vedere sesizările depuse
și înregistrate la 16 martie 2017 și la 28 aprilie 2017,
Examinând sesizările menționate în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,
Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 23 alin.(2) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, ridicată de către avocații Vasile Foltea și Gheorghe Ulianovschi, în dosarele nr.3-12/17 și, respectiv, nr.3-1/17, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Sesizările privind excepția de neconstituționalitate au fost depuse la Curtea Constituțională la 16 martie și 28 aprilie 2017, de către Colegiul Curții Supreme de Justiție, în temeiul articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

3. Autorii au pretins, în esență, că dispozițiile articolului 23 alin.(2) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, potrivit cărora „*Consiliul Superior al Magistraturii examinează propunerea Procurorului General sau a prim-adjunctului, iar în lipsa acestuia – a adjunctului desemnat prin ordinul emis de Procurorul General doar sub aspectul respectării condițiilor sau a circumstanțelor prevăzute de Codul de procedură penală pentru dispunerea pornirii urmăririi penale, reținerii, aducerii silite, arestării sau percheziției judecătorului, fără a da apreciere calității și veridicității materialelor prezentate*”, sunt contrare articolelor 20, 114 și 116 alin. (1) din Constituție.

4. Prin deciziile Curții Constituționale din 31 martie și 22 mai 2017, sesizările privind excepția de neconstituționalitate au fost declarate admisibile, fără a prejudeca fondul cauzei.

5. Având în vedere identitatea de obiect, în temeiul articolului 43 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea a decis conexasia sesizărilor într-un singur dosar.

6. În procesul examinării excepției de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Consiliului Superior al Magistraturii, Curții Supreme de Justiție și Procuraturii Generale.

7. În cadrul ședinței plenare publice a Curții excepția de neconstituționalitate a fost susținută de către avocații Vasile Foltea și Gheorghe Ulianovschi, autorii sesizărilor. Parlamentul a fost reprezentat de către dl Valeriu Kuciuk, șef al Serviciului reprezentare la Curtea Constituțională și organele de drept din cadrul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de către dl Eduard Serbenco, viceministru al justiției.

CIRCUMSTANȚELE LITIGIILOR PRINCIPALE

1. Circumstanțele cauzei civile nr.3-12/2017

8. La 25 ianuarie 2017, Procurorul General a depus o sesizare la Consiliul Superior al Magistraturii, prin care a solicitat acordul pentru pornirea urmăririi penale, percheziționarea, aducerea silită, reținerea și arestarea lui D.M., judecător de instrucție la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de articolul 307 alin.(2) lit.c) din Codul penal.

9. Prin hotărârea nr.77/4 din 31 ianuarie 2017, Consiliul Superior al Magistraturii a hotărât să admită sesizarea Procurorului General, dându-și acordul pentru pornirea urmăririi penale, percheziționarea, aducerea silită, reținerea și arestarea judecătorului Judecătoria Chișinău, sediul Centru, D.M., și l-a suspendat pe acesta din urmă din funcția de judecător până la rămânerea definitivă a hotărârii în cauza respectivă.

10. La 14 februarie 2017, D.M. a contestat hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii din 31 ianuarie 2017 la Curtea Supremă de Justiție, susținând că aceasta este ilegală.

11. În cadrul ședinței de judecată din 2 martie 2017, avocatul Vasile Foltea a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 23 alin.(2) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii.

12. Printr-o încheiere din aceeași dată, Colegiul Curții Supreme de Justiție a dispus suspendarea procesului, ridicarea excepției de neconstituționalitate și remiterea sesizării Curții Constituționale pentru soluționare.

2. *Circumstanțele cauzei civile nr.3-1/2017*

13. La 20 septembrie 2016, Procurorul General interimar a depus la Consiliul Superior al Magistraturii două sesizări, prin care a solicitat acordul pentru aplicarea măsurilor procesuale și efectuarea acțiunilor de urmărire penală – de reținere, aducere silită, arestare și percheziționare în privința a 8 judecători și a 8 ex-judecători, inclusiv a dlor P.S., judecător la Judecătoria Comrat, și G.S., judecător la Curtea de Apel Comrat, acuzați de săvârșirea infracțiunii prevăzute în art. 42 alin.(5), 243 alin.(3) lit. b) din Codul penal, precum și acordul privind pornirea urmăririi penale în privința acestora pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de articolul 307 alin. (2) lit. c) din Codul penal.

14. Prin hotărârile nr.608 din 20 septembrie 2016 și nr.623 din 29 septembrie 2016, Consiliul Superior al Magistraturii și-a dat acordul pentru aplicarea măsurilor procesuale și efectuarea acțiunilor de urmărire penală în privința judecătorilor P.S. și G.S., acuzați de săvârșirea infracțiunii prevăzute în articolul 42 alin.(5), 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal, precum și pentru pornirea urmăririi penale în privința acestora, fiind acuzați de săvârșirea infracțiunii prevăzute de articolul 307 alin. (2) lit. c) din Codul penal.

15. La 5 octombrie și 19 octombrie 2016, Gheorghe Ulianoschi, avocatul lui P.S. și G.S., a contestat hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii nr.608 din 20 septembrie 2016 și nr.623 din 29 septembrie 2016 la Curtea Supremă de Justiție, solicitând anularea acestora.

16. La 24 ianuarie 2017, avocatul Gheorghe Ulianoschi a depus o cerere prin care a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 23 alin.(2) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii.

17. Prin încheierea din 7 aprilie 2017, Colegiul Curții Supreme de Justiție a dispus suspendarea procesului, ridicarea excepției de neconstituționalitate și remiterea sesizării Curții Constituționale pentru soluționare.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

18. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art.140) sunt următoarele:

Articolul 116 Statutul judecătorilor

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

[...]”

19. Prevederile relevante ale Legii nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii (republicată în M.O., 2013, nr.15-17, art.65) sunt următoarele:

Articolul 1

Consiliul Superior al Magistraturii – organ de autoadministrare judecătorească

„(1) Consiliul Superior al Magistraturii este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, și este garantul independenței autorității judecătorești.

(2) Consiliul Superior al Magistraturii exercită autoadministrarea judecătorească.”

Articolul 23

Asigurarea inviolabilității judecătorului

„(1) Propunerea Procurorului General sau a prim-adjunctului, iar în lipsa acestuia – a adjunctului desemnat prin ordinul Procurorului General de pornire a urmăririi penale, de reținere, de aducere silită, de arestare sau de percheziție a judecătorului se examinează de către Consiliul Superior al Magistraturii imediat, dar nu mai târziu de 5 zile lucrătoare.

(2) Consiliul Superior al Magistraturii examinează propunerea Procurorului General sau a prim-adjunctului, iar în lipsa acestuia – a adjunctului desemnat prin ordinul emis de Procurorul General doar sub aspectul respectării condițiilor sau a circumstanțelor prevăzute de Codul de procedură penală pentru dispunerea pornirii urmăririi penale, reținerii, aducerii silită, arestării sau percheziției judecătorului, fără a da apreciere calității și veridicității materialelor prezentate.

(3) Procurorul General nu participă la deliberare.”

20. Prevederile relevante ale Legii nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în M.O., 2013, nr.15-17, art.63) sunt următoarele:

Articolul 1

Judecătorul, purtător al puterii judecătorești

„[...]”

(3) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili și se supun numai legii.

(4) Judecătorii iau decizii în mod independent și imparțial și acționează fără nici un fel de restricții, influențe, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea oricărei autorități, inclusiv judiciare. Organizarea ierarhică a jurisdicțiilor nu poate aduce atingere independenței individuale a judecătorului.”

Articolul 19

Inviolabilitatea judecătorului

„(1) Personalitatea judecătorului este inviolabilă.

(2) Inviolabilitatea judecătorului se extinde asupra locuinței și localului lui de serviciu, vehiculelor și mijloacelor de telecomunicație folosite de el, asupra corespondenței, bunurilor și documentelor lui personale.

(3) Judecătorul nu poate fi tras la răspundere pentru opinia sa exprimată în înfăptuirea justiției și pentru hotărârea pronunțată dacă nu va fi stabilită, prin sentință definitivă, vinovăția lui de abuz criminal.

(4) Urmărirea penală împotriva judecătorului poate fi pornită doar de către Procurorul General sau prim-adjunctul, iar în lipsa acestuia de către un adjunct în temeiul ordinului emis de Procurorul General, cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile Codului de procedură penală. În cazul săvârșirii de către judecător a infracțiunilor specificate la art.243, 324, 326 și 330² ale Codului penal al Republicii Moldova, precum și în cazul infracțiunilor flagrante, acordul Consiliului Superior al Magistraturii pentru pornirea urmăririi penale nu este necesar.

(5) Judecătorul nu poate fi reținut, supus aducerii silit, arestat, percheziționat fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii. Toate acțiunile procesuale în privința judecătorului, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, pot fi efectuate numai după emiterea ordonanței de pornire a urmăririi penale, cu respectarea garanțiilor instituite de normele constituționale și actele internaționale. Acordul Consiliului Superior al Magistraturii nu este necesar în caz de infracțiune flagrantă.

(6) Judecătorul poate fi supus sancțiunilor contravenționale numai de către instanța de judecată. Instanța de judecată informează în mod obligatoriu Consiliul Superior al Magistraturii despre faptul sancționării contravenționale a judecătorului.

(7) Judecătorul reținut, în cazul în care este bănuit că a săvârșit o contravenție, urmează a fi eliberat imediat după identificare.”

ÎN DREPT

21. Din conținutul sesizărilor, Curtea observă că acestea vizează, în esență, modul de examinare de către Consiliul Superior al Magistraturii a sesizării privind eliberarea acordului pentru pornirea urmăririi penale, reținerea, aducerea silită, arestarea sau percheziționarea judecătorului.

22. Astfel, sesizările se referă la un ansamblu de elemente și principii constituționale și internaționale conexe, precum independența, inviolabilitatea și răspunderea judecătorilor.

A. ADMISIBILITATEA

23. Prin deciziile din 31 martie și 22 mai 2017, Curtea a verificat întrunirea următoarelor condiții de admisibilitate:

(1) Obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit. a) din Constituție

24. În conformitate cu articolul 135 alin.(1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Legii nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, ține de competența Curții Constituționale.

(2) Excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu

25. Fiind ridicată de către avocații Vasile Foltea și Gheorghe Ulianovschi, în dosarele nr.3-12/17 și, respectiv, nr.3-1/17, aflate pe rolul Curții Supreme de Justiție, excepția de neconstituționalitate este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

(3) Prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei

26. Curtea reține că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost investită prin articolul 135 alin.(1) lit.g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de pertinența prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

27. Curtea reține că obiect al excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile articolului 23 alin.(2) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii.

28. La fel, Curtea acceptă argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate, potrivit cărora prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei, deoarece sub imperiul acestora s-au născut raporturi juridice, care continuă să producă efecte și sunt determinante pentru soluționarea litigiului privind anularea actului administrativ prin care a fost dat acordul pentru pornirea urmăririi penale în privința judecătorului, precum și percheziționarea, aducerea silită, reținerea și arestarea judecătorului.

(4) Nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate

29. Curtea reține că prevederile contestate nu au constituit anterior obiect al controlului constituționalității.

30. Prin urmare, Curtea apreciază că sesizările nu pot fi respinse ca inadmisibile și nu există nici un alt temei de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

31. Curtea menționează că autorii excepției de neconstituționalitate au susținut că dispozițiile legale contestate sunt contrare articolelor 20, 114 și 116 alin. (2) din Constituție.

32. Astfel, pentru a elucida aspectele abordate în sesizări, Curtea va opera cu prevederile articolului 116 alin.(1) din Constituție. Cu referire la prevederile constituționale cuprinse la articolul 20, privind accesul liber la justiție, și articolul 114, privind înfăptuirea justiției, Curtea reține că acestea sunt irelevante în raport cu norma contestată.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 116 ALIN.(1) DIN CONSTITUȚIE

33. În opinia autorilor, prevederile art. 23 alin. (2) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii încalcă articolul 116 alin.(1) din Constituție, potrivit căruia:

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.”

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

34. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorii pretind că dispozițiile articolului 23 alin.(2) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii reduc substanțial competența Consiliului Superior al Magistraturii de a asigura independența și inviolabilitatea judecătorilor și nu întrunesc criteriile de claritate și previzibilitate necesare.

35. Astfel, fiind sesizat de Procurorul General cu privire eliberarea acordului pentru pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală a unui judecător, Consiliul Superior al Magistraturii se limitează la o examinare formală, fără a verifica și aprecia existența reală a condițiilor sau circumstanțelor prevăzute de Codul de procedură penală pentru dispunerea pornirii urmăririi penale, reținerii, aducerii silite, arestării sau percheziționării judecătorului concret în baza materialelor prezentate, precum și a circumstanțelor care exclud urmărirea penală.

36. Potrivit autorilor, dispozițiile legale criticate contravin prevederilor constituționale cuprinse la articolul 116 alin.(1) privind statutul judecătorilor.

B. Argumentele autorităților

37. Potrivit opiniei scrise a Președintelui Republicii Moldova, dispozițiile contestate nu aduc atingere prevederilor articolului 116 din Constituție, deoarece în cazul examinării propunerii Procurorului General de pornire a urmăririi penale, de reținere, de aducere silită, de arestare

sau de percheziționare a unui judecător Consiliul Superior al Magistraturii acționează în calitate de autoritate administrativă, fără a exercita funcția sa jurisdicțională. Președintele a subliniat că aprecierea „existenței reale a condițiilor sau circumstanțelor pentru dispunerea urmăririi penale” și a „circumstanțelor care exclud urmărirea penală” ține doar de competența instanțelor de judecată.

38. În opinia Parlamentului, prevederile contestate nu încalcă dispozițiile articolului 116 din Constituție, deoarece acordarea imunității judecătorilor împotriva urmăririi penale, restrângerea sau extinderea acestei imunități este o opțiune a legiuitorului, și nu este un imperativ de drept constituțional.

39. Guvernul, în opinia prezentată, nu a comunicat punctul de vedere asupra criticii formulate referitor la încălcarea prin dispozițiile contestate a prevederilor articolului 116 din Constituție.

40. Consiliul Superior al Magistraturii a susținut că exercită autoadministrarea judecătorească și nu are competența de a se implica în domeniul politicii penale, de a da apreciere temeiurilor ce au stat la baza începerii urmăririi penale.

41. În opinia scrisă a Curții Supreme de Justiție s-a menționat că Consiliul Superior al Magistraturii nu este o instanță de judecată și nu are instrumentarul necesar pentru a aprecia calitatea și veridicitatea tuturor materialelor prezentate. Totuși, nu trebuie excluse situațiile în care calitatea și veridicitatea materialelor prezentate de către Procuratura Generală pot fi denunțate strict pe baze logice sau raționale. În cazul în care nu este posibilă această apreciere rațională, mai rămân, fără îndoială, garanțiile unui proces echitabil, pe care se prezumă că le oferă instanța penală independentă și imparțială care se va pronunța asupra cazului judecătorului, a cărui urmărire penală, reținere, aducere silită, arestare sau percheziție se cere a fi încuviințată de către Consiliul Superior al Magistraturii.

42. Procuratura Generală nu a prezentat opinia sa scrisă asupra excepției de neconstituționalitate.

C. Aprecierii Curții

1. Principii generale

1.1. Independența și inviolabilitatea judecătorului

43. Curtea reține că dispozițiile constituționale privind separația puterilor în legislativă, executivă și judecătorească [articolul 6], privind independența, imparțialitatea și inamovibilitatea judecătorilor instanțelor judecătorești [articolul 116 alin.(1)], precum și privind stabilirea prin lege organică a organizării instanțelor judecătorești, a competenței acestora și a procedurii de judecată [articolul 115 alin.(4)] definesc statutul juridic al

judecătorului în Republica Moldova și consacră justiția ca o ramură independentă și imparțială a puterii de stat.

44. Independența sistemului judiciar în ansamblul său garantează independența individuală a judecătorilor. [...] Independența judecătorilor [...] **este o garanție împotriva presiunilor exterioare în luarea deciziilor**, fiind justificată de necesitatea de a permite judecătorilor să-și îndeplinească rolul lor de gardieni ai drepturilor și libertăților omului (HCC nr.23 din 25 iulie 2016, §58).

45. Totodată, Curtea reține că independența judecătorului se află în conexiune și cu inviolabilitatea acestuia. În particular, în accepțiunea articolului 19 alin.(1) și (2) din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, personalitatea judecătorului este inviolabilă. Inviolabilitatea judecătorului se extinde asupra locuinței și localului lui de serviciu, vehiculelor și mijloacelor de telecomunicație folosite de el, asupra corespondenței, bunurilor și documentelor lui personale.

46. Însă, oricare ar fi aspectele în care poate fi abordată, independența judecătorului nu este reglementată ca un scop în sine și, cu atât mai puțin, ca un privilegiu al acestuia, ci slujind înfăptuirii justiției. Din această perspectivă, independența judecătorului este un aspect fundamental al statului de drept.

47. În același timp, reprezentând o garanție constituțională, independența judecătorului nu poate fi interpretată ca fiind de natură să determine lipsa responsabilității judecătorului. Astfel, oricât de importantă ar fi libertatea judecătorilor în exercitarea funcțiilor lor judiciare, aceasta nu înseamnă că judecătorii nu sunt responsabili.

48. În acest sens, în jurisprudența sa, Curtea a menționat că independența judecătorului nu exclude angajarea responsabilității acestuia, ea fiind realizată sub rezerva unei prudențe determinate de necesitatea garantării libertății depline a judecătorului contra tuturor presiunilor induse (HCC nr.22 din 5 septembrie 2013, §61; HCC nr.26 din 11 noiembrie 2014, §41; HCC nr.12 din 28 martie 2017, §58-59).

49. La rândul său, Comisia de la Veneția, în opinia *Amicus Curiae*, adoptată în cadrul celei de-a 110-a sesiuni plenare, a menționat că este necesară stabilirea unui echilibru între imunitate, ca mijloc de protecție a judecătorului împotriva presiunii excesive și a abuzului din partea puterilor statului sau a persoanelor fizice (imunitate), pe de o parte, și faptul că judecătorul nu este mai presus de lege (responsabilitate), pe de altă parte. Comisia de la Veneția a subliniat în mod constant faptul că judecătorii nu trebuie să beneficieze de imunitate generală, ci de imunitate funcțională pentru actele realizate în exercitarea funcțiilor lor judiciare. Acest lucru se datorează faptului că, în principiu, judecătorul trebuie să beneficieze de imunitate doar în cadrul exercitării funcțiilor sale legale. În cazul în care el comite o infracțiune în exercitarea

funcțiilor, nu trebuie să se bucure de imunitate față de răspunderea penală CDLAD(2017)002), §17].

50. Curtea menționează că, deoarece într-o societate democratică judecătorul nu poate fi la adăpostul unei imunități absolute, se reliefează problema condițiilor și modalităților de angajare a răspunderii judecătorului. Astfel, trebuie remarcat faptul că, deși standardele europene permit judecătorilor să fie trași la răspundere penală în exercitarea funcțiilor lor judiciare, pragul este destul de înalt (HCC nr.12 din 28 martie 2017, §63).

1.2. Natura juridică și rolul Consiliului Superior al Magistraturii

51. Potrivit articolului 123 din Constituție, Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători.

52. Aceste prevederi constituționale sunt dezvoltate, *inter alia*, în Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii.

53. Curtea observă că, în corespundere cu articolul 1 alin.(1) din lege, Consiliul Superior al Magistraturii este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, și este garantul independenței autorității judecătorești.

54. Potrivit alineatului (2) al aceluiași articol, Consiliul Superior al Magistraturii exercită autoadministrarea judecătorească.

55. Sub acest aspect, în jurisprudența sa, Curtea a statuat că Consiliul Superior al Magistraturii are o dublă calitate: administrativă și jurisdicțională. De regulă, această autoritate desfășoară o activitate de natură administrativă, iar atunci când acționează în calitate de instanță disciplinară, ea realizează o activitate jurisdicțională (HCC nr.9 din 18 iunie 2012, §32).

56. Așadar, Curtea menționează că, prin natura sa juridică, prin modul de constituire, organizare și realizare a competențelor legale, Consiliul Superior al Magistraturii are rolul de a asigura: autoadministrarea judecătorească, organizarea și funcționarea sistemului judecătoresc, precum și de a garanta independența autorității judecătorești.

2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

57. Curtea reține că Legea fundamentală consacră principiul independenței și inamovibilității judecătorilor. Printre garanțiile asigurării efective a acestor principii este și condiția specială de pornire a urmăririi penale, aplicare a anumitor măsuri procesuale sau efectuare a anumitor acțiuni procesuale în privința judecătorului.

58. În acest sens, legiuitorul a stabilit o procedură distinctă și riguroasă de tragere a judecătorului la răspundere penală, **rolul determinant** fiindu-i atribuit în acest proces Consiliului Superior al Magistraturii, în calitate de garant al independenței justiției (HCC nr.12 din 28 martie 2017, §78).

59. În particular, articolul 19 alin.(4) din Legea cu privire la statutul judecătorului stabilește că urmărirea penală împotriva judecătorului poate fi pornită doar de către Procurorul General sau prim-adjunctul, iar în lipsa acestuia de către un adjunct în temeiul ordinului emis de Procurorul General, cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile Codului de procedură penală, iar potrivit alineatului (5), judecătorul nu poate fi reținut, supus aducerii silite, arestat, percheziționat fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii.

60. Concomitent, Curtea observă că încuviințarea Consiliului Superior al Magistraturii pentru pornirea urmăririi penale în privința judecătorului nu este necesară în cazul săvârșirii de către judecător a infracțiunilor specificate la articolele 243 (Spălarea banilor), 324 (Corupere pasivă), 326 (Traficul de influență) și 330² (Îmbogățirea ilicită) din Codul penal, precum și în cazul infracțiunilor flagrante.

61. Așadar, Curtea reține că, de regulă, o condiție *sine qua non* pentru pornirea urmăririi penale în privința judecătorului, precum și pentru reținerea, aducerea silită, arestarea sau percheziționarea judecătorului este **acordul Consiliului Superior al Magistraturii**, care reprezintă o garanție legală a consolidării principiilor constituționale privitoare la independența judecătorilor.

62. În jurisprudența sa, Curtea a statuat că **încuviințarea Consiliului Superior al Magistraturii** în cazurile [pornirii urmăririi penale], reținerii, aducerii silite, arestării, percheziționării judecătorului **constituie o anumită garanție, care diminuează riscul abuzurilor, acțiunilor arbitrare, precum și al acuzațiilor false împotriva judecătorului de către persoane interesate** (HCC nr.22 din 5 septembrie 2013, §107).

63. Analizând dispozițiile contestate [articolul 23 alin.(2) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996], Curtea observă că propunerea Procurorului General sau prim-adjunctului privind eliberarea acordului pentru pornirea urmăririi penale în privința judecătorului, precum și pentru reținerea, aducerea silită, arestarea sau percheziționarea judecătorului este examinată de Consiliul Superior al Magistraturii **sub aspectul respectării condițiilor sau a circumstanțelor prevăzute de Codul de procedură penală** pentru dispunerea acestora, **fără a da apreciere calității și veridicității materialelor prezentate.**

64. Curtea observă că, prin prisma articolului 274 din Codul de procedură penală, urmărirea penală poate fi dispusă în cazul în care **rezultă bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există circumstanțe care exclud urmărirea penală.**

65. *Ex aequa*, Codul de procedură penală stabilește **temeiurile** pentru reținerea persoanei bănuite de săvârșirea infracțiunii (articolul 166), precum și **condițiile** în care poate fi dispusă percheziționarea (articolul 125) și aducerea silită a persoanei (articolul 199).

66. Cu referire la aplicarea arestului, în Hotărârea nr.3 din 23 februarie 2016, Curtea a statuat că arestarea, **fiind o măsură excepțională, poate fi aplicată numai în anumite cazuri și numai pentru anumite motive, care trebuie arătate în mod concret și convingător în hotărârea organului care o dispune.** Arestarea preventivă poate fi dispusă numai în cazul imposibilității aplicării unei alte măsuri preventive mai ușoare.

67. De asemenea, Curtea a reținut că sunt considerate motive pentru privarea de libertate a învinutului de comiterea unei infracțiuni riscul: sustragerii lui de la judecată, de a afecta înfăptuirea justiției, de a comite alte infracțiuni, de a produce dezordine publică. **Dar aceste pericole sau riscuri trebuie susținute prin probe.**

68. În același timp, printr-un *obiter dictum*, Curtea a subliniat că, reieșind din normele procesuale penale, pornirea unei cauze penale în conformitate cu legislația în vigoare, **când rezultă o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există vreuna din circumstanțele care exclud urmărirea penală și infracțiunea a fost săvârșită de către un judecător, răspunderea penală pentru infracțiunea săvârșită nu este un act de intervenție în activitatea și independența judecătorilor, ci un proces legal de tragere la răspundere pentru ilegalitatea comisă** (HCC nr.22 din 5 septembrie 2013, §75).

69. Curtea menționează că **Procurorul General urmează să argumenteze și să probeze** (*onus probandi*) existența condițiilor sau a circumstanțelor prevăzute de Codul de procedură penală pentru dispunerea, după caz, a pornirii urmăririi penale în privința judecătorului, precum și a reținerii, aducerii silite, arestării sau percheziționării judecătorului. Corelativ, **Consiliului Superior al Magistraturii îi revine sarcina**, în temeiul articolului 23 alin.(2) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996, **de a verifica respectarea acestor exigențe.**

70. Din prevederile normei criticate rezultă că la eliberarea acordului privind pornirea urmăririi penale în privința judecătorului, aplicarea măsurilor procesuale sau efectuarea acțiunilor procesuale, Consiliul Superior al Magistraturii verifică temeinicia propunerii Procurorului General sau prim-adjunctului, **fără a da apreciere calității și veridicității materialelor prezentate** de acesta din urmă.

71. Prin urmare, Curtea relevă că prin excluderea *ab initio* a posibilității de a aprecia calitatea și veridicitatea materialelor prezentate de către Procurorul General, Consiliul Superior al Magistraturii este limitat și constrâns să procedeze la o **încuviințare quasi-automată** a pornirii urmăririi penale, aplicării unor măsuri procesuale sau a efectuării unor acțiuni procesuale în privința judecătorilor.

72. O atare situație conduce în mod evident la diminuarea importanței acordului Consiliului Superior al Magistraturii, care, de fapt, constituie o exigență specială prevăzută de lege și are natura juridică a unui **act-condiție** pentru pornirea urmăririi penale, aplicarea măsurilor procesuale sau efectuarea acțiunilor procesuale în privința judecătorului.

73. Curtea notează că, luând în considerare rolul constituțional al Consiliului Superior al Magistraturii, și anume de garant al independenței autorității judecătorești, acestuia îi revine obligația de a examina sub toate aspectele materialele cu privire la pornirea urmăririi penale, reținerea, aducerea silită, arestarea sau percheziționarea judecătorului, în scopul evitării unor eventuale abuzuri, care ar spori riscul afectării independenței funcționale a acestuia.

74. În jurisprudența sa Curtea a reținut, cu titlu de principiu, că responsabilitatea de a nu recurge **nejustificat** la prevederile Codului penal împotriva judecătorilor și de a evita un **efect stigmatizant** asupra acestora, o au nu doar Procurorul General și instanțele de judecată, dar și, în special, Consiliul Superior al Magistraturii, în calitate de garant al independenței puterii judecătorești (HCC nr.12 din 28 martie 2017, §91).

75. În contextul celor elucidate, Curtea menționează că, pentru a permite înțelegerea a celui *ratio decidenti* care a condus la adoptarea hotărârii prin care Consiliul Superior al Magistraturii ridică sau refuză să ridice imunitatea judecătorului, este imperioasă analiza și aprecierea materialelor prezentate de către procuror în vederea constatării faptului dacă s-au respectat condițiile sau circumstanțele prevăzute de Codul de procedură penală pentru acțiunea sau măsura procesuală solicitată, așa cum prevede articolul 23 alin.(2) teza întâi din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996. Or, în mod firesc, concluzia Consiliului Superior al Magistraturii trebuie să rezulte din premise, ceea ce implică necesarmente o examinare factologică a materialelor prezentate. Altminteri, concluzia nu va reprezenta altceva decât un *non sequitur*.

76. Curtea menționează că în situația în care Consiliului Superior al Magistraturii i se cere să își dea acordul pentru pornirea urmăririi penale, aplicarea măsurilor procesuale sau efectuarea acțiunilor procesuale în privința judecătorului, acesta are **obligația** să **motiveze** hotărârea sa, ținând cont de circumstanțele particulare ale fiecărui caz în parte, fără a se limita la formulări generale și abstracte.

77. Nu există nicio îndoială că decizia de ridicare sau nu a imunității judecătorului ține de marja de apreciere a Consiliului Superior al Magistraturii, însă această apreciere trebuie să fie însoțită de o motivare corespunzătoare, astfel încât să se depășească orice suspiciune de arbitrar. Iar întru realizarea acestui deziderat, Curtea consideră că este indispensabilă aprecierea materialelor prezentate, chiar dacă în cele din urmă va exista și o examinare a acestora de către instanța de judecată independentă și imparțială [obligată *ope legis* să asigure respectarea garanțiilor ce decurg din articolul 6 din Convenția Europeană], cu

posibilitatea exercitării căilor de atac asupra actului judecătoresc pronunțat.

78. Adițional, Curtea relevă că, exprimându-și acordul sau refuzul pentru pornirea urmăririi penale în privința judecătorului, precum și pentru reținerea, aducerea silită, arestarea sau percheziționarea judecătorului, Consiliul Superior al Magistraturii **are dreptul și obligația de a aprecia materialele prezentate, fără să formuleze concluzii asupra vinovăției judecătorului.**

79. Astfel, sintetizând cele reliefate *supra*, Curtea conchide că textul „*fără a da apreciere calității și veridicității materialelor prezentate*” din articolul 23 alineatul (2) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii aduce atingere substanței principiilor independenței și inviolabilității judecătorului, fiind contrar articolului 116 alin.(1) din Constituție.

80. Totodată, având în vedere că procedura de ridicare a imunității nu este acoperită de garanțiile unui proces echitabil, garantat de articolul 20 din Constituție și articolul 6 din Convenția Europeană, ci constituie un instrument de garantare a independenței judecătorului, prezenta hotărâre nu implică în mod automat revizuirea hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii de ridicare a imunității judecătorului. Curtea subliniază că verificarea tuturor aspectelor ce țin de garantarea unui proces echitabil constituie apanajul instanțelor de judecată.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 135 alin.(1) lit. a) și g) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit.a) și e) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite parțial excepția de neconstituționalitate ridicată de avocații Vasile Foltea și Gheorghe Ulianovschi, în dosarele nr.3-12/17 și, respectiv, nr.3-1/17, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.*

2. *Se declară neconstituțional textul „fără a da apreciere calității și veridicității materialelor prezentate” din articolul 23 alineatul (2) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii.*

3. *Se recunoaște constituțional textul „Consiliul Superior al Magistraturii examinează propunerea Procurorului General sau a prim-adjunctului, iar în lipsa acestuia – a adjunctului desemnat prin ordinul emis de Procurorul General doar sub aspectul respectării condițiilor sau a circumstanțelor prevăzute de Codul de procedură penală pentru dispunerea pornirii urmăririi penale, reținerii, aducerii silită, arestării*

sau percheziției judecătorului” din articolul 23 alineatul (2) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii.

4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Tudor PANȚÎRU

*Chișinău, 27 iunie 2017
HCC nr. 23
Dosarul nr. 31g/2017 și nr. 55/2017*